

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คองโลก ดังนี้ ควรรักษาเวลาในการปฏิบัติงานปลูกฝังจิตสำนึกในการดำรงตนอยู่ในศีลธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ทุจริตต่อหน้าที่การงาน และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักธรรมของศาสนา

คำสำคัญ: การบริหารงาน, หลักธรรมคัมภีร์คองโลก, โรงเรียนสังกัดเทศบาล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study administration in accordance with Dhammakumkroh at schools in the Municipality of Kalasin, MueangKalasin, Kalasin Province; 2) to compare such administration, classifying according to gender, age, level of education and position; and 3) to study suggestions related to such administration. The sample group was 93 personnel in the Kalasin municipality. The research tool value was a questionnaire. Data analysis was through frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test F-test.

The findings of the research:

1) Administration in accordance with Dhammakumkroh in the Municipality of Kalasin, MueangKalasin, Kalasin Province was overall at high level.

2) Personal with different gender had no different opinion toward such administration, while those with different age, level of education and position had a different opinion overall toward such administration, significantly at .05 level.

3) Suggestions for administration in accordance with Dhammakumkroh: Personnel should keep time in performance, should implant consciousness in self-subsistence with morality, virtue, ethics and honesty toward profession and set a good example according to religious to religious principles.

Keywords: Administration, Dhammakumkroh, Municipal school

๑. บทนำ

ความคิดจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไป ในทางที่เสื่อม ความประพฤติที่เป็นความทุจริตหลาย

อย่าง มีทำที่จะกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปพากัน ยอมรับ และสมยอมให้กระทำกันได้เป็นธรรมดา สภาพการณ์ เช่นนี้ย่อมทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคน

มีตัวลงไปเป็นปัญหาใหญ่ที่เหมือนกระแสดิ้นอันไหลบ่าเข้ามาท่วมหัวไปหมด จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการช่วยกันผืนคลื่นที่กล่าวนั้น ในการดำเนินชีวิตของเราเราต้องข่มใจไม่กระทำสิ่งใดๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจว่าเสื่อมเราต้องฝืนต่อต้านความคิด และความประพฤติอย่างที่เราเห็นว่าขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำสิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรมถ้าเราพร้อมกันทำเช่นนี้ให้ได้จริงๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมากๆ ขึ้นก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไปและจะช่วยให้ฟื้นคืนความดีได้เป็นลำดับ^๑

ข้าราชการทุกคนควรมีจิตสำนึกในการทำงาน เพื่องานไม่ใช่การทำงานเพื่อเงินเพียงอย่างเดียว ควรถือว่างานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ไม่ใช่เงินคือเงิน เงินคืองานบันดาลสุข และข้าราชการยังควรต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ได้มีการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีจิตสำนึก มีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณต่อหน่วยงาน ต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน หากทำดั่งนี้ย่อมเชื่อได้ว่าจะมีข้าราชการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ มีความสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน เพื่อประโยชน์ของประชาชนประเทศชาติ และจะบังเกิดความร่วมมือสามัคคีกันไม่มีความแตกแยกอิจฉาริษยากัน^๒

หิริ ความละอายแก่ใจในการทำบาป และ โอตตปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อผลแห่งบาป ธรรมทั้งสองประการนี้ถือเป็นโลกบาลธรรม คือธรรมที่รักษาคุ้มครองโลก หมู่อสัตว์ให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขตามสมควร นอกจากจะเรียกว่าเป็นโลกบาลธรรมแล้ว ยังถือว่าเป็นเทวธรรม คือธรรมที่จะสร้างคนให้เป็นเทพบุตรเทพธิดาด้วยร่างกายที่เป็นมนุษย์นี้เอง หิริโอตตปปะ เป็นธรรมที่เกิดขึ้นภายในใจของคนทุกคน ในลักษณะที่ค่อยเกิดขึ้นมาตามลำดับ จึงเรียกธรรมสองประการนี้ว่า มโนธรรม คือ ธรรมที่เกิดมีอยู่ภายในจิต มโนธรรมนี้เองที่แยกให้แตกต่างจากสัตว์^๓

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาท ที่สำคัญในการจัดการศึกษาทั้งในระดับก่อนประถม ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากจะมุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการแล้ว ครูยังต้องทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมและมีลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้เป็นไปตามหลักมาตรฐานการศึกษาของชาติซึ่งครูต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีในการนำไปเป็นตัวอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

^๑ สมพร เทพสิทธิธา, **คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการบทบาทของข้าราชการ**, (กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวดยจำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓.

^๓ พระโสภณคณาภรณ์, **ตอบปัญหาทางพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: วัดบวรนิเวศวิหาร, ๒๕๒๒), หน้า ๑๖๖-๑๗๑.

มีคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข อันจะส่งผลให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน ครูผู้สอนต้องเป็นผู้มีคุณธรรม ยึดหลักธรรมคัมภรณงโลกในการบริหารงาน ถ้ำขาดหิริ โอตตปปะ ก็สมารถคิดชั่วพูดชั่วทำชั่ว ทุจริตคคโงง แสงวทผลประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้อง มกกว่ำประโยชน์ส่วนรวม ลุ่มหลงมัวเมอ ในลภ ยศ สรรเสริญ โดยไม่ละอຍต่อบอบ ไม่เกรงกลัวต่อบอบ ทำผิดคิดชั่วได้ทุทเวลา ในที่สุดก็ต้งได้รับโทษทัณฑ์ตามกรรมชั่วที่ได้กระทำไว้ นั้นทำให้เสียชื่อเสียงชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ถูกให้ออกไล่ออกจากราชการ และย้งต้งถูกดำเนินคดี ติดคุกติดตระรง ตามกฏหมยบ้านเมือง ได้รับความทุกขความเดือดร้อนทั้งตนเองและครอบครัว เพราะขาดหิริ โอตตปปะ เป็นธรรมทีคัมภรณงใจ ดั่งข้ราชการหรือนักการเมืองบางคนที่ได้รับโทษ และปรากฎอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบัน^๔

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภรณงโลกของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนและสังคม

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภรณงโลกในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภรณงโลกในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง

๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภรณงโลกในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

๔. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภรณงโลกต่างกัน

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูครูอัตราจ้าง ภารโรง บุคลากรสนับสนุนการสอน และลูกจ้างโครงการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานศึกษาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำนวน ๔ โรงเรียน คือ โรงเรียนเทศบาล ๑ กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ โรงเรียนเทศบาล ๒ วัดสว่างคงคา โรงเรียนเทศบาล ๓ วัดเหนือ และโรงเรียนเทศบาล ๔ วัดใต้โพธิ์คำ จำนวน ๑๒๑ คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู ครูอัตราจ้าง ภารโรง บุคลากรสนับสนุนการสอน และลูกจ้างโครงการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำนวน ๔ โรงเรียน คือ โรงเรียนเทศบาล ๑ กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ โรงเรียนเทศบาล ๒ วัดสว่างคงคา โรงเรียนเทศบาล ๓ วัดเหนือ และโรงเรียนเทศบาล ๔ วัดใต้โพธิ์คำ จำนวน ๙๓ คน

^๔ป.เจริญธรรม, *ธรรมคัมภรณงโลก*. แหล่งที่มา : <http://www.porjarearntum.com> [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗].

๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ ๒ การปฏิบัติงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนในโรงเรียนสังกัด เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Question)

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ข้อมูลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้^๕

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปฏิบัติมากที่สุดในเกณฑ์

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปฏิบัติน้อยที่สุด

๔) การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนจำแนกตามเพศวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งวิเคราะห์โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

๔. ผลการวิจัย

๑. การบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนโดยรวมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32, S.D. = .60$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หิริ ($\bar{x} = 4.34, S.D. = .59$) รองลงมา คือ โอดตปปะ ($\bar{x} = 4.30, S.D. = .63$)

ด้านหิริ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารมีความจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{x} =$

^๕ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชซิง จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙๒.

๔.๔๖, S.D. = .๗๒) รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นคนที่มีความรู้และศีลธรรมตั้งมั่นอยู่ในความถูกต้อง (\bar{x} = ๔.๔๕, S.D. = .๗๒) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารยินดีเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อปฏิบัติงานที่คั่งค้างให้แล้วเสร็จ (\bar{x} = ๔.๑๙, S.D. = .๘๒)

ด้านโอตตปัปะ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารคิดว่าผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีศักยภาพในการทำงาน (\bar{x} = ๔.๔๒, S.D. = .๘๐) รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ (\bar{x} = ๔.๔๐, S.D. = .๗๕) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดมาตรการลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม (\bar{x} = ๔.๑๗, S.D. = .๙๕)

๒. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลกจำแนกตามเพศพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ทุกด้านบุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลกไม่แตกต่างกัน

๓. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลกจำแนกตามอายุพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลกโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านทุกด้านบุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคัมครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน ด้านหิริ พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี กับอายุ ๓๑-๔๐ ปี, อายุ ๒๐-๓๐ ปี กับอายุ ๔๑-๕๐ ปี, อายุ ๒๐-๓๐ ปี กับอายุ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคัมครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน ด้านโอตตปัปะ พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีกับอายุ ๓๑-๔๐ ปี, อายุ ๒๐-๓๐ ปีกับอายุ ๔๑-๕๐ ปี, อายุ ๒๐-๓๐ ปี กับอายุ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน โดยรวม พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี กับอายุ ๓๑-๔๐ ปี, อายุ ๒๐-๓๐ ปีกับอายุ ๔๑-๕๐ ปี, อายุ ๒๐-๓๐ ปี กับอายุ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลกจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์คัมครองโลก โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านทุกด้านบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรม

คุ่มครองโลกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ด้านหิริ พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับปริญญาตรี, ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ด้านโอตฺตปปะ พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับปริญญาตรี, ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวม พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับปริญญาตรี, ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลกจำแนกตามตำแหน่งพบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านทุกด้าน บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยว

กับการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน ด้านหิริ พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งครูกับภารโรง, ครูกับบุคลากรสนับสนุนการสอน, ครูกับลูกจ้างโครงการ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน ด้านโอตฺตปปะ พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งครูกับภารโรง, ครูกับบุคลากรสนับสนุนการสอน, ครูกับลูกจ้างโครงการ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน โดยรวม พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งครูกับภารโรง, ครูกับบุคลากรสนับสนุนการสอน, ครูกับลูกจ้างโครงการ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๖. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมคุ่มครองโลก ดังนี้ ควรรักษาเวลาในการปฏิบัติงานปลูกฝังจิตสำนึกในการดำรงตนอยู่ในศีลธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ทุจริตต่อหน้าทีการงานและทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักธรรมของศาสนา

๕. อภิปรายผลการวิจัย

๑. การบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านดังนี้

ด้านhiri อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น ทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีความจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นคนมีคุณธรรมและศีลธรรมตั้งมั่นอยู่ในความ ถูกต้องและน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารยินดีเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อปฏิบัติงานที่คั่งค้างให้แล้วเสร็จ ทั้งนี้ผู้ที่มีhiri คือมีความละเอียดใจต่อบาปที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง รู้ว่าบาป คือความทุกข์กาย ทุกข์ใจ ซึ่งเกิดจากการทำความชั่ว ทางกาย ทางวาจาทางใจ ของตนเอง ไม่กล้าคิดชั่ว พูดชั่ว ทำชั่วใดๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น^๖

ด้านโอตตปะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น ทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารคิดว่าผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีศักยภาพในการ รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ

และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดมาตรการลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม ทั้งนี้ผู้ที่มี โอตตปะ คือความเกรงกลัวต่อบาป หมายถึงผู้ที่เชื่อในพระธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า และเข้าใจในกฎแห่งกรรม เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่ว่าจะทำความดีทางกาย วาจา ใจก็ดี หรือจะทำความชั่วด้วยกาย วาจา ใจก็ตาม รู้ว่ากรรมดีหรือกรรมชั่วส่งผลให้ผู้ประกอบกรรมนั้น ได้รับในชาตินี้และชาติต่อไป ผู้ที่มีคุณธรรม โอตตปะจะไม่กล้าทำความชั่ว เพราะกลัวบาป กลัวโทษ กลัวทุกข์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง จึงพยายามทำความดีเสมอ เรียกว่ามีสติ มีปัญญารักษาตนให้พ้นภัย^๗

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัย ไพบูลย์ ตั้งใจ^๘ ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท แอมพาสอินดัสตรีจำกัดจังหวัดสมุทรปราการตามหลักกอิธิบาท ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๘$) เมื่อพิจารณารายด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามหลักกอิธิบาท ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๔.๒๗$) ในด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = ๔.๐๙$) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน) วัชรา คำทะเนตร^๙ ผลการวิจัยพบว่าระดับการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัด

^๖ อ่างแล้ว.

^๗ อ่างแล้ว.

^๘ ไพบูลย์ ตั้งใจ, “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามหลักกอิธิบาท ๔ : กรณีศึกษาบริษัทแอมพาสอินดัสตรีจำกัดจังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^๙ อ่างแล้ว.

กองบังคับการตำรวจนครบาล๘ในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน คือ ด้านธัมมัญญาตา ด้านอรรถัญญาตา ด้านอรรถัญญาตา ด้านมัตตัญญาตา ด้านกาลัญญาตา ด้านปริสัญญญาตาและด้านบุคคลัญญาตาพบว่าการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน พระไพฑูริย์ เมธิโก^{๑๐} ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐมที่มีต่อการประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรพบว่า การประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = ๔.๒๘) และพระมหาธีรพล ธีรปัญญา^{๑๑} ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่าขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = ๔.๐๕) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าบุคลากรมีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา สุขตั้งมั่น^{๑๒} ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการความขัดแย้งในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาที่สอน ไม่พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน ไพบูลย์ ตั้งใจ^{๑๓} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแอมพาสอินดัสตรีจำกัด อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันจึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ วัชรา คำทะเนตร^{๑๔} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล ๘ ที่มีเพศแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน พระไพฑูริย์ เมธิโก^{๑๕} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการ

^{๑๐} อ่างแล้ว.

^{๑๑} อ่างแล้ว.

^{๑๒} รัตนา สุขตั้งมั่น, “ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการความขัดแย้งในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๕๔.

^{๑๓} อ่างแล้ว.

^{๑๔} วัชรา คำทะเนตร, “การปฏิบัติงานตามหลักปฐุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล ๘”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^{๑๕} พระไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ), “การประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

ประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปรพบว่าเพศ มีผลให้ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้และพระมหาธีรพล ธีรปญโญ^{๑๖} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

๓. บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์ของโลก โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์^{๑๗} ได้กล่าวว่า “อายุแม้จะมีผลต่อการทำงานไม่เด่นชัดแต่อายุจะเกี่ยวข้องกับระยะเวลาและประสบการณ์ในการทำงานผู้ที่มีอายุมากมักจะมีประสบการณ์ในการทำงานนานด้วยจากการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าอายุเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผล

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่” สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรา คำทะเนตร^{๑๘} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล ๘ ที่มีอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรม ด้านอรรถัตถุญตาแตกต่างกันพระมหาธีรพล ธีรปญโญ^{๑๙} ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานครแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานซึ่งไม่เป็นไปตามผลการวิจัยของรัตนา สุขตั้งมั่น^{๒๐} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการความขัดแย้งในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่าเมื่อจำแนกตามอายุไม่พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน ไพบุลย์ ตั้งใจ^{๒๑} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแอมพาสอินดัสตรีจำกัดอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามอายุไม่แตกต่างกันจึงไม่

^{๑๖} พระมหาธีรพล ธีรปญโญ, “ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากร โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^{๑๗} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, *จิตวิทยาการบริหารบุคคล*, (กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, ๒๕๓๕), หน้า ๙๒.

^{๑๘} อ่างแล้ว.

^{๑๙} อ่างแล้ว.

^{๒๐} อ่างแล้ว.

^{๒๑} อ่างแล้ว.

ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระไพฑูริย์ เมธิโก^{๒๒} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปรพบว่า อายุมีผลให้ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรไม่แตกต่างกันจึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ พระมหาธีรพล ธีรปณฺโญ^{๒๓} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

๔. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภรณโลก โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ดังที่ วันเพ็ญ ตั้งสะสม^{๒๔} ได้กล่าวไว้ว่าการศึกษาเป็นปัจจัยช่วยให้คนมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวเอาชนะสิ่งแวดล้อมได้ บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงย่อมมีสติปัญญาในการพิจารณา สิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผลมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้องมากกว่า

ผู้ที่มีการศึกษาดำการศึกษาจึงมีส่วนช่วยให้บุคคลปฏิบัติงานได้ดี วุฒิการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชราคาทะเนตร^{๒๕} ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล ๘ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรม ด้านธัมมัญญาตาแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามผลการวิจัยของรัตนา สุขตั้งมั่น^{๒๖} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการความขัดแย้งในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ไม่พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน ไพบูลย์ ตั้งใจ^{๒๗} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแอมพาสอินดัสตรีจำกัด อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันจึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้พระไพฑูริย์ เมธิโก^{๒๘} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอ

^{๒๒} อ่างแล้ว.

^{๒๓} อ่างแล้ว.

^{๒๔} อ่างแล้ว.

^{๒๕} อ่างแล้ว.

^{๒๖} อ่างแล้ว.

^{๒๗} อ่างแล้ว.

^{๒๘} อ่างแล้ว.

สามพรานจังหวัดนครปฐมทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปรพบว่า ระดับการศึกษามีผลให้ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรไม่แตกต่างกันจึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้พระมหาธีรพล ธีรปญโญ^{๒๔} ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานครจำแนกตามระดับการศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

๕. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก โดยภาพรวมแตกต่างกัน ดังที่ อรุณ รักธรรม^{๒๕} ได้กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแต่ละคนในองค์การด้านโครงสร้างขององค์การจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน ได้แก่ ตำแหน่งของบุคคล ซึ่งไม่เป็นไปตามผลการวิจัยของ วิชรา คำทะเนตร^{๒๖} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลัก หลักสัปปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล ๘” ผลการวิจัยพบว่า ระดับชั้นแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันทุกด้าน พระไพฑูริย์ เมธิโก^{๒๗} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติ

งานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ตำแหน่งมีผลให้ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันพระมหาธีรพล ธีรปญโญ^{๒๘} ได้ทำการศึกษา เรื่อง “ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

๖. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑) ควรมีการอบรมคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมให้กับบุคลากรเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักธรรม

๒) ควรมีการประกาศยกย่องบุคลากรที่มีคุณธรรม และประพฤติดีเป็นแบบอย่างที่ดี

๒. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลกในโรงเรียนสังกัด เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

^{๒๔} อ่างแล้ว.

^{๒๕} อรุณ รักธรรม, การพัฒนาองค์การ : แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในระบบสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๒๔๕-๒๔๖.

^{๒๖} อ่างแล้ว.

^{๒๗} อ่างแล้ว.

^{๒๘} อ่างแล้ว.

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการบริหารบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, ๒๕๓๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวยจำกัด, ๒๕๕๐.

พระโสภณคณาภรณ์. **ตอบปัญหาทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : วัดบวรนิเวศวิหาร, ๒๕๒๒.

วันเพ็ญ ตั้งสะสม. **อิทธิพลของสถานภาพส่วนบุคคลความสามารถในการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำที่มีต่อการจำแนกผลการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของหัวหน้าสถานีอนามัย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๕.

สมพร เทพสิทธิ์า. **คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการบทบาทของข้าราชการ**, กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ๒๕๔๐.

สมยศ นาวิกาน. **การพัฒนาองค์การและการจูงใจ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, ๒๕๒๑.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.

อรุณ รักรัชม. **การพัฒนาองค์การ : แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในระบบสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ). “การประยุกต์พระมหาวีร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบล อ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาธีรพล ธีรปญโญ. “ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ไพฑูริย์ ตั้งใจ. “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาบริษัทแอมพาสอินดัสตรีจำกัด จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

รัตนา สุขตั้งมั่น. “ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการความขัดแย้งในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๔.

วิชา คำทะเลเนตร, จำลึบตำรวจหญิง. “การปฏิบัติงานตามหลักปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกอง
บังคับการตำรวจนครบาล ๘”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. ปันฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๓) **สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :**

ป.เจริญธรรม. **ธรรมคัมภรองโลก**. แหล่งที่มา : <http://www.porjarearntum.com>. [๓๑ กรกฎาคม
๒๕๕๗].